

**Medgyesi Márton:
Nemzedékek közötti családi transzferek**

(elektronikus verzió, készült 2006-ban)

A tanulmány eredetileg nyomtatásban megjelent:

Medgyesi Márton (2002) „Nemzedékek közötti családi transzferek”: in: *Társadalmi riport 2002*, Kolosi Tamás, Tóth István György, Vukovich György (szerk.). Budapest: TÁRKI, Pp. 325–335.

Nemzedékek közötti családi transzferek

Medgyesi Márton

1. Nemzedékek közötti transzferekkel kapcsolatos társadalomtudományi kérdések

Az egyének életútjukat egy családtagokból és nem családtagokból álló kapcsolatháló tagjaiként élik le, amelyen keresztül anyagi javak, szolgáltatások és információ áramlik az egyén felé, illetve tőle a kapcsolatháló többi tagja felé. A családtagok közötti transzfer esetében megkülönböztethetünk generációkon belüli (például testvérek közötti) és generációk közötti transzfereket. A generációk közötti transzferek lehetnek a családfán lefelé irányítottak (például szülőtől a gyermek felé) és lehetnek felfelé irányulóak (például gyermektől a szülő felé). A nemzedékek közötti transzferáramlás vizsgálata számos kutatási kérdés kapcsán felkeltette a társadalomkutatók figyelmét.

Családszociológiai kutatásokban a családtagok közötti szolidaritási kapcsolatok vizsgálatánál vált fontossá a nemzedékek közötti privát transzferek kérdése. Például a transzferek elterjedtsége alapján cáfolták, hogy a nukleáris család általánossá válása a családi kapcsolatok meglazulását eredményezte volna (Kohli 1999). A demográfiában a csökkenő termékenység magyarázatával kapcsolatos elméletek irányították erre a kérdésre a figyelmet. John Caldwell (1978) szerint a termékenység jelentős csökkenése a társadalmi modernizáció során azért következik be, mert megfordul, és döntően a gyermekek felé irányuló lesz a családon belüli vagyónáramlás.

A nemzedékek közötti transzferek kérdése a háztartási vagyon felhalmozásának szempontjából is lényeges. A háztartások vagyona alapvetően kétféle forrásból származhat: a jövedelmek megtakarításából, illetve más háztartásoktól kapott transzferekből. Az életciklus-elmélet szerint az egyének fiatalabb korukban jövedelmük egy részét nem fogyasztják el, hanem megtakarítják annak érdekében, hogy idős korukban, amikor már nem rendelkeznek keresetekkel, fedezhessék fogyasztásukat (Modigliani 1985). A másik elmélet szerint az egyének megtakarításait az motiválja, hogy örökséget szeretnének hagyni gyermekeik számára, ami alapján a vagyon nemzedékről nemzedékre szálló erőforrások tömegét jelentené. Gazdaságpolitikai szempontból ez azért fontos, mert a vagyon két fajtája teljesen más eszközökkel befolyásolható. Az előbbire olyan beavatkozások lennének hatással, mint a nyugdíjkorhatár emelése, míg az utóbbit például az örökségek adóztatása befolyásolná.

A családi transzferek tehát a családi vagyonfelhalmozás, a szülő anyagi helyzetének, státusának átörökítésének is egyik alapvető mechanizmusát jelentik. Becker és Tomes (1986) intergenerációs jövedelmi és vagyoni mobilitással kapcsolatos elmélete szerint a képességek átörökítésén és a humántőkebefektetéseken (iskoláztatáson) kívül a szülők még vagyoni transzferekkel, illetve örökség hagyásával befolyásolhatják gyermekük jövedelmét, életesélyeit. Vagyontranszfert azonban csak a magas jövedelmű, és a gyerekeikhez képest is jó jövedelmi helyzetben levő szülők fognak eszközölni, a szegényebb családokban csak iskoláztatással segítik a szülők gyermekeiket. Ennek az a következménye a szerzők szerint, hogy a magas jövedelmű rétegben alacsonyabb lesz a mobilitás mértéke, hiszen a vagyontranszferek „megvédik” az alacsonyabb keresetű gyermekeket a lecsúszástól.

A harmadik kérdéskör az állami újraelosztási programok hatásainak vizsgálatkor került előtérbe. A fő kérdés úgy vetődött fel, hogy az állami transzferek a családon belüli transzfereket helyettesítik, vagy kiegészítik azokat. Egyes kutatók például amellet érvelnek, hogy egy olyan rendszer bevezetése, amely az idős generáció számára teljesít kifizetéseket a fiatal generációra kivetett adókból, azt eredményezi, hogy az idős generáció tagjai éppen annyival növelnék meg a fiatalok számára adott transzfer összegét, amennyi fedezi a fiatal generáció megnövekedett adókötelezettségét. (Barro 1974) Más kutatók szerint nem jellemző, hogy a családi újraelosztás teljesen semlegesítené az állami újraelosztás hatását, sőt inkább kiegészítő szerepe van (Attias–Donfut 2000).

A szülői státus átörökítésének, illetve az állami újraelosztási programok hatásának problémája szoros kapcsolatban áll a transzferek motivációjának kérdésével. A Becker és Tomes-féle modell által implikált alacsony mobilitás, illetve a nemzedékek közötti állami újraelosztási programok semlegességének tétele csak ún. „altruista” transzferek esetén áll fenn, amikor a szülők számára nemcsak saját, hanem gyermekeik jóléte is fontos. Az elmélet szerint a vagyontranszferek révén a szülők igyekeznek a gyermekek között meglévő kereseti különbségeket enyhíteni, és az alacsonyabb keresetű gyermek részesül inkább ilyenekben. A másik alapvető lehetőség, hogy a transzfereket egy cserekapcsolat részeként fogjuk fel, amelyben azok nagysága a szülő és a gyermek közötti alkufolyamat során alakul. A szülő által a gyermeknek nyújtott segítség ilyenkor egyfajta „fizetség” a gyermek figyelméért, gondoskodásáért. A transzferek különböző motivációinak empirikus vizsgálata nem könnyű feladat, ideális esetben paneladatokra lenne szükség, amely mind a szülők, mind gyermekeik családi, munkaerő-piaci helyzetét, jövedelmeit és a transzfereket időben követi. Mivel ilyen adatok nem állnak rendelkezésre, így itt az egyes motivációk szabatos tesztelésének igénye nélkül vizsgáljuk, hogy a szülők és gyermekek különböző szocio-demográfiai tulajdonságai hogyan befolyásolják a transzferek áramlását.

2. A transzferek fajtái¹ és a transzferek mérése

A háztartások közötti transzferek változatos formákat ölthetnek. Alapvetően két fajtájuk van: az egyik az örökség, amely az illető halálával száll a következő generáció kezére, a másik az *inter-vivos* transzfer, ami azt jelenti, hogy a szülő élete során adott ajándékok formájában adja át vagyonát gyermekeinek. A transzfer lehet anyagi, pénzbeli transzfer, illetve házimunkára, gyermekek, idősek gondozására fordított idő, jelenthet lakhatási lehetőséget a szülőknél. Az anyagi transzferek két nagy csoportra oszthatók. Egyrészt vannak kisebb összegű, esetleg rendszeres fogyasztási típusú segítségek, amik azonban a transzfert kapó vagyonképzéséhez nem járulnak hozzá. Másrészt az anyagi transzferek között lehetnek nagyobb volumenű, sokszor valóságos örökségként kapott, esetleg előrehozott örökségként értelmezett transzferek, amik jelentősen hozzájárulnak a háztartás vagyonához. Itt főképpen tartós fogyasztási cikkekre, és különösen a lakáshoz jutásnál kapott segítségre, vagy nagyobb pénzadományra gondolunk.

Az itt tárgyalt empirikus vizsgálatban nem vállalkozhattunk arra, hogy a szülők és gyermekek között áramló összes transzfertípust feltérképezzük. Egyrészt figyelmen kívül hagyjuk az örökségeket, mert a szülők élete során átadott ajándékok nyilvánvalóan szándékoltak, így sokkal több információt szolgáltatnak nekünk a transzferadás motivációjáról. Nem foglalkoztunk a munka-transzferekkel sem, kizárólag az anyagi transzferekre koncentráltunk. Mivel számos empirikus bizonyítéka van annak, hogy az adott transzferekre jobban emlékeznek, ezekről szívesebben beszámolnak a kérdezettek, mint a kapott transzferekről, ezért a szülőket kérdeztük a kérdezést megelőző két évben gyermekeiknek adott bármilyen anyagi segítséggel kapcsolatban. A nemzedékek közötti transzferekkel kapcsolatos kérdéseinket a TÁRKI Háztartás Monitor vizsgálatának 2000. évi felvétele keretében bonyolítottuk le. Hogy ne forduljon elő egyes transzferek többszöri számbavétele, ezért a háztartás-kérdőívben szerepeltettük ezt a kérdés-blokkot², és itt kérdeztük meg a háztartás-kérdőívet kitöltő

---

¹ Az egyes transzferfajták elkülönítésével, mérésével kapcsolatban számos nehézség merül fel. A transzferek elkülönítését megnehezíti, hogy a transzferek három alapvető fajtája (pénz, munka-idő, lakás) különböző mértékben, de helyettesítheti egymást. Az is előfordulhat, hogy egy transzfer egyszerre több formában is áramlik: pl. előfordulhat, hogy az idős szülővel együtt lakó fiatal felnőtt gyermek bérletet is fizet a lakhatásért, és el is látja idős szüleit. A másik probléma a különböző generációk együtt lakásánál, hogy mindkét fél lehet transzfert adó és kapó is ugyanabban a viszonyban. Bizonyos transzferformák kevésbé mérhetőek, mint mások. Ha például számba akarjuk venni a szüleivel együtt lakó fiatal felnőtt által élvezett lakhatás és étkezés értékét is, akkor pénzbeli értéket kell ezekhez rendelnünk, ez pedig nem egyszerű feladat.

² Kérdésmódszerünk miatt azonban némi konfúzió adódhat abból, hogy nem pontosítottuk,

személyt, hogy van-e a háztartáson kívül élő 18 éven felüli gyermekük. Amennyiben volt, felvettünk a gyermekekről néhány alapvető adatot: nem, születési év, iskolai végzettség, munkaerő-piaci státus, van-e saját lakása és milyen gyakran beszél a válaszadóval. Ezután megkérdeztük, hogy adtak-e a gyermekeknek bármilyen anyagi segítséget az elmúlt két évben, és ha igen, akkor mennyit³. A gyermekek jövedelmi helyzetének mérésére megkértük a válaszadót, hogy állítson fel rangsort gyermekeinek anyagi helyzete szerint. Azért választottuk ezt a megoldást, mert megbízhatatlannak ítéltük a szülők gyermekeik jövedelmével kapcsolatos összegszerű becsléseit. Így azonban becsléseinkben nem a gyermeki jövedelem konkrét összege szerepel, hanem dichotóm változók, amelyek azt mutatják, hogy az adott gyermek a szülő által felállított rangsorban az utolsó helyet foglalja el vagy sem. Így természetesen csak azokat a megfigyeléseket tartottuk meg elemzésünkhöz, ahol a szülőnek nemcsak egy gyermeke volt. Elemzésünk alapegysége a szülő-gyerek pár. Ehhez úgy transzformáltuk az adatfile-t, hogy minden gyerek külön rekordban legyen, a szülőre vonatkozó adatokkal együtt.

3. A szándékolt transferek és az anyagi transfereket meghatározó háttérvátozók

Legelőször a transzfer adási szándékkal rendelkező felnőttek arányát vizsgáljuk. Az anyagi transzfer adása mellett az életbiztosítás kiváltása a végrendelet írása (kedvezményezettként a gyermekkel) és az örökösödési/eltartási szerződés kötése is kinyilvánított szándékot jelent az egyén vagyonának a következő generációra való átruházására. Anyagi transfert adó háztartásban a felnőttek 15,4%-a, míg életbiztosítással rendelkező háztartásban 8,6%-uk él, ugyanakkor a végrendelet és örökösödési szerződés csak elenyésző arányban fordul elő a mintában. Az eddig tárgyalt formák esetében a transzferadási szándék már cselekvésekben is testet öltött. Lehetőségünk van még az attitűdök szintjén is mérni a nemzedékek közötti transferekkel kapcsolatos szándékot, mégpedig azáltal, hogy felhasználtuk a háztartás-kérdőívben szereplő, a megtakarítói motívumokról szóló kérdéssort, amelyben azt is megkérdezték, hogy takarékoskodik-e az adott háztartás a gyerekekkel kapcsolatos na-

---

hogy vannak-e a háztartás-kérdőívre válaszolónak, illetve házastársának előző házasságából származó, különélő gyerekei, és ha igen, akkor azokról is számot adjon-e, vagy sem. Ugyanis ha vannak ilyen gyermekek és őket is segítik, akkor az természetesen befolyásolja becsléseink érvényességét.

³ Az infláció okozta torzítást nem tudtuk korrigálni, mivel nem tudtuk, hogy a két éves intervallumon belül mikor történt meg a transzfer átadása.

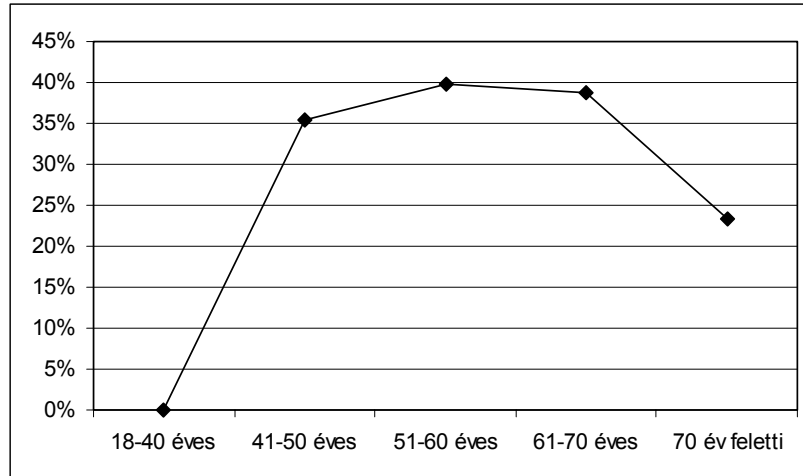
gyobb kiadásokra, illetve arra, hogy örökséget hagyjon. Az egyének 15,2%-a lakott olyan háztartásban, ahol a gyermekekre, illetve örökség-hagyás címén takarékoskodnak. A rendelkezésre álló információ alapján kétféleképpen mértük a transzferadási szándék elterjedtségét. A megtakarítói motívumokra vonatkozó információ figyelmen kívül hagyása esetén a felnőtt lakosság 22,5%-a, ezen belül a gyermekek 28,9%-a él olyan háztartásban, amely valamilyen formában transzfer adott gyermekeinek. Ha a megtakarítói motívumok között az örök-hagyási motívumot említőket is hozzávesszük, akkor 10%-nyival többen, a felnőttek egyharmada, a gyermekeknek pedig 38,6%-a nyilvánította ki transzfer adási szándékát.

3.1. Az anyagi transzferek előfordulása a szülők háttérváltozói szerint

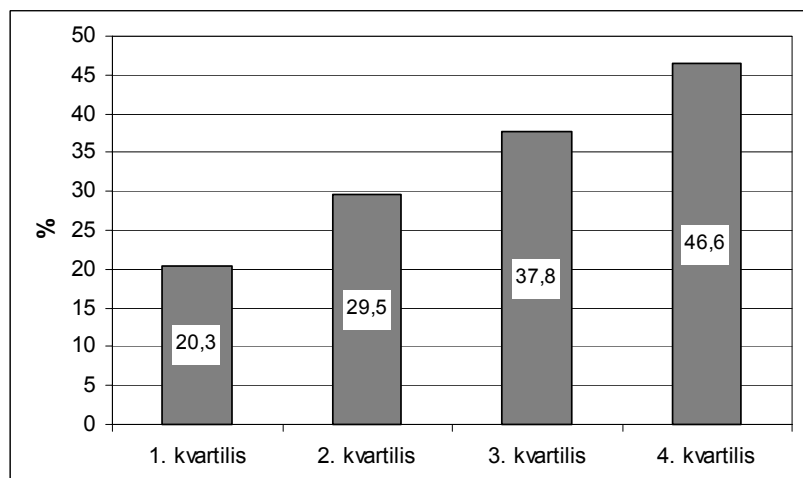
Az 1. ábra azt mutatja, hogy hogyan változik a szülők életkora szerint azok aránya, akik a gyermekeknek az elmúlt két évben anyagi segítséget adtak. A továbbiakban a háztartások képezik az elemzés alapegységét, a szülői háztartás háttérváltozóit a háztartás-kérdőívet megválaszoló személy alapján mérjük. Mivel 18 éven felüli gyermekkel gyakorlatilag csak 40 év feletti háztartások rendelkeznek, így természetesen az ez alatti életkori csoportokban nincsenek transzferadók.

A 40 és 70 év közötti szülők esetében nagyjából egyforma, 35–40% körüli az elmúlt két évben valamelyik háztartáson kívüli gyermeknek anyagi segítséget nyújtók aránya. A 70 év feletti körében azonban már alacsonyabb, mindössze 23,3%. A transzferadás előfordulásával kapcsolatos alapvető hipotézisünk természetesen az, hogy minél nagyobb jólétben élnek a szülők, annál gyakrabban tudják segíteni gyerekeiket. Ahogy a 2. ábrán is látható, a transzferadás gyakorisága a szülők jövedelmi helyzete szerint lényeges eltéréseket mutat.

1. ábra. A transzferadás életkori profilja (%)

2. ábra. A transzferadás előfordulása jövedelmi negyedek szerint (%)

A legfelső jövedelmi negyedben a szülők kis híján fele (46,6%) adott valamelyik gyermekének, míg a legkevesebb jövedelemmel rendelkező negyedben csak 20% volt az anyagi segítséget adók aránya. Ugyancsak látható némi különbség a szülő egészségi állapota szerint: azok körében, akiknek egészségi állapotuk megítélésük szerint a hozzájuk hasonló korúakéhoz képest rosszabb, 30,4% a gyermekeiknek anyagi segítséget nyújtók aránya, míg a magukat a hasonló korúaknál egészségesebbnek, vagy ugyanolyan egészségesnek tartók között 6–7 százalékponttal magasabb.

A jövedelem hatásával összefüggésben különbség mutatkozik a szülők transzferadási gyakoriságában iskolai végzettség szerint is. A felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők több mint fele adott az elmúlt két évben anyagi segítséget gyermekeinek, míg a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező szülők körében csak 30%-os volt a transzfert adók aránya. Mindezek mellett településtípus szerint is eltér a szülők viselkedése. A községekben és a fővárosban 30% körüli, vagyis alacsonyabb a transzferek előfordulásának gyakorisága, mint a városokban és megyeszékhelyeken, ahol ennél 8–10%-kal magasabb a transzferek előfordulásának gyakorisága.

3.2. Transzferek előfordulása a gyermek jellemzői szerint

Tekintsük át most a transzfer előfordulásának gyakoriságát, illetve a transzfer összegét a gyermek különböző szocio-demográfiai jellemzői szerint. Az 1. táblázat tanúsága szerint a gyermek nemének és munkaerő-piaci státusának nincs statisztikailag számottevő hatása a transzfer előfordulására. Látható ugyanakkor, hogy a fiatalabbak (18–34 évesek), a magasabb iskolai végzettségűek és a saját lakással nem rendelkező gyermekek nagyobb arányban kaptak szüleiktől az elmúlt két év során anyagi segítséget. Ami számunkra különösen érdekes, hogy a szüleik által a legrosszabb anyagi helyzetűnek ítélt gyermekek között szignifikánsan nagyobb a transzfert kapók aránya. Ugyancsak magasabb a transzfer előfordulása azoknál a gyermekeknél, akik hetente beszélnek telefonon, vagy személyesen szüleikkel.

1. táblázat. A transzferadás előfordulása a gyermek háttérváltozói szerint

	Arány	N	χ^2 teszt szignifikancia-szintje
Nem			
Férfi	29,4	551	0,279
Nő	26,4	500	
Életkor			
18–34	36,6	408	0,000
35–44	29,3	295	
45–x	16,5	347	
Iskolai végzettség			
Érettségi alatt	23,0	585	0,000
Érettségi vagy afölött	34,1	465	
Dolgozik-e?			
Igen	31,0	285	0,223
Nem	27,1	750	
Van-e saját lakása?			
Nincs	35,2	200	0,013
Van	26,2	840	
Milyen gyakran beszél a szülőkkel?			
Ritkán	18,6	253	0,000
Hetente	31,0	797	
Anyagi helyzete a legrosszabb a gyermekek között?			
Nem	25,5	615	0,036
Igen	31,4	436	

3.3. Többváltozós elemzés

A következő lépésben többváltozós elemzést végzünk, mind a szülők, mind a gyermekek háttérváltozóinak figyelembevételével. A becsült probit-modell eredményeit, amelyben a szülők és a gyermekek háttérváltozói voltak a független változók a 2. táblázat mutatja.

Az első probit-modell becslésének eredményei azt mutatják, hogy az, hogy valaki a szülő megítélése szerint gyermekei között a legrosszabb anyagi helyzetű, növeli annak valószínűségét, hogy a gyerek transzferben részesül: a változó együtthatójának előjele pozitív és nagysága szignifikánsan különbözik a nullától. Ezt az eredményt vártuk az altruizmus-modell és a csere-modell esetén is. A becslés eredményeiből az is leszűrhető, hogy emellett a gyerek iskolai végzettségének hatása szignifikáns a transzfer előfordulására, és a magasabb iskolai végzettség a transzfer gyakoribb előfordulásával jár együtt. A szülői háztartás magasabb jövedelme szintén növeli a transzfer előfordulásának valószínűségét, míg idősebb (70 éven felüli) szülők esetén kevésbé valószínű, hogy a gyermek az elmúlt két évben anyagi segítségben részesült szülei részéről. Ugyanakkor, ha a szülői transzferekért „versengő”

testvérek számát, valamint a szülő és gyerek kapcsolatának intenzitását mérő változót is magyarázó változóként szerepeltetjük a modellben (2. modell), a gyermek családon belüli rossz anyagi helyzetét kifejező változónk hatása már nem lesz szignifikáns.

2. táblázat. Regressziós modellek a nemzedékek közötti transzferek előfordulásának magyarázatára

	Függő változó: Volt-e transzfer?			
	1. modell	2. modell	3. modell	4. modell
<i>Gyermek jellemzői</i>				
Legrosszabb helyzetű	0,181*	0,101	1,154**	1,148**
	(0,089)	(0,091)	(0,255)	(0,257)
35–44 éves	–0,041	–0,047		0,098
	(0,128)	(0,127)		(0,305)
45 éven felüli	–0,312	–0,300		–0,173
	(0,169)	(0,172)		(0,301)
Érettségi vagy afölött	0,323**	0,239*	0,192	0,183
	(0,096)	(0,099)	(0,272)	(0,274)
<i>Szülő jellemzői</i>				
Háztartási jövedelem	0,074**	0,079**	0,040	0,031
	(0,015)	(0,016)	(0,069)	(0,072)
Vagyoni medián felett	–0,156	–0,193	0,006	0,004
	(0,108)	(0,110)	(0,284)	(0,290)
Érettségi vagy afölött	0,01	–0,017	–0,443	–0,382
	(0,137)	(0,139)	(0,283)	(0,286)
61–70 éves	–0,218	–0,172		
	(0,129)	(0,130)		
70 feletti	–0,477**	–0,422*		
	(0,177)	(0,180)		
Községi lakos	0,066	0,080		
	(0,092)	(0,094)		
Egészség: olyan, mint a többiek	–0,042	–0,058		
	(0,134)	(0,135)		
Egészség: rosszabb, mint a többiek	–0,235	–0,201		
	(0,139)	(0,140)		
Gyerekek száma		–0,180**	0,063	0,056
		(0,059)	(0,116)	(0,116)
Kapcsolat gyerekekkel		0,290*	1,401**	1,378**
		(0,116)	(0,316)	(0,323)
Konstans	–0,680	–0,402	–1,790	–1,718
	(0,164)	(0,263)	(0,624)	(0,646)
N	1034	1032	139	139
Pseudo R ²	0,083	0,101	0,207	0,211

Megjegyzés: Zárójelben a standard hibákat tüntettük fel. Háztartási jövedelem: éves, egy főre jutó háztartási jövedelem 100 eFt. A **-gal jelölt együtthatók 1%-os szignifikancia-szinten, a *-gal jelölt táblák 5%-os szignifikancia-szint mellett szignifikánsak.

Ha közelebbről szemügyre vesszük azonban a változók kapcsolatát, akkor kiderül, hogy ennek oka nem más, minthogy sajnos, viszonylag kevés szóródás van az adatainkban. Mintánkban meglehetősen kevés az olyan család, ahol valamelyik gyerek kapott transzfert, a másik (illetve a többi) pedig nem, sokkal többen vannak azok, ahol egyik sem, illetve mindkét gyerek kapott. Ráadásul úgy tűnik az adott háztartásban a gyermekek száma erős kapcsolatban van azzal, hogy hány gyerek kapott transzfert a családban: a kétgyermekes családokban nagyon ritka, hogy valamelyik gyerek kap, a másik pedig nem. Ezért megismételtük az elemzést csupán azokra a családokra, ahol van olyan gyerek, aki kapott transzfert az elmúlt két évben, és van olyan is, aki nem. (Lásd a 2. táblázat 3. és 4. modelljét.) A statisztikailag szignifikáns és pozitív paraméterek alapján meg tudjuk erősíteni, hogy azoknak a gyermekeknek van nagyobb esélyük arra, hogy transzferben részesüljenek, akik szüleik megítélése szerint rosszabb anyagi helyzetben voltak.

4. Összegzés

Ebben a tanulmányban azt vizsgáltuk, hogy a szülők és a gyermekek mely szocio-demográfiai jellemzői befolyásolják, hogy történik-e transzfer vagy sem. Ennek érdekében olyan adatbázist hoztunk létre, amelyben szülő-gyermek párok képezhették az elemzés alapját, és a szülők minden gyermekéről volt információnk. Kétváltozós vizsgálat után regressziós elemzéssel is vizsgáltuk ezeknek a jellemzőknek a hatását. Kimutattuk, hogy a szülők transzferadási gyakorisága növekszik a szülői háztartás jövedelmével, és csökken a szülő életkorával: a 70 év feletti körében az átlagosnál szignifikánsan alacsonyabb volt a transzfert adók aránya. Azt is próbáltuk vizsgálni, hogy hogyan függ a gyermek anyagi helyzetétől az, hogy kap-e szüleitől transzfert vagy sem. Regressziós elemzésünk azt mutatja, hogy a családon belül legrosszabb anyagi helyzettel rendelkező gyerek nagyobb valószínűséggel részesül transzferben.

IRODALOM

- Attias-Donfut, C. – F-C. Wolff 2000: The redistributive effects of generational transfers. In: Attias-Donfut és S. Arber: *The Myth of Generational Conflict*. Routledge.
- Barro, R. J. 1974: Are government bonds net wealth? *Journal of Political Economy*, Vol. 82. No. 6.
- Becker, G. – N. Tomes 1986 : Human capital and the rise and fall of families. *Journal of Labor Economics*, Vol. 4. part 2. S1–S39. p.

- Caldwell, J. C. 1978: A Theory of fertility: From high plateau to destabilization. *Population and Development Review*, December 1978.
- Hagestad, G. O. 2000: Intergenerational relationships. Az ENSZ Gender and Generations Programja számára készített anyag hozzáférhető www.unecce.org.
- Kohli, M. 1999: Private and public transfers between generations: Linking the family and the state. *European Societies*, Vol. 1.
- Modigliani, F. 1985: Életciklus, takarékoság és nemzeti vagyon. (Előadás a Nobel-díj átvétele alkalmából). Magyarul megjelent: Modigliani 1988: Pénz, megtakarítás, stabilizáció. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.